

Ususret parlamentarnim izborima u Hrvatskoj

Ivan ŠESTAK*

Prema najnovijim najavama najodgovornijih ljudi iz državne vlasti, krajem godine bi se u našoj zemlji trebali održati redoviti izbori za Sabor Republike Hrvatske. Zemlje bivšeg socijalističkog bloka dobrim dijelom žive u frustraciji velikih životnih očekivanja te stoga izborno klatno snažno tuče sad lijevo, sad desno. Analitičari izbornih rezultata redovito ukazuju na svima nama dobro poznate uzroke takvoga stanja proizašlih iz zastarjele tehnologije i gospodarstvenog načina razmišljanja koji su nepovratno izgubili korak s kapitalističkom konkurencijom. Socijalna nesigurnost zbog složene restrukturacije privrede dovodi do nezadovoljstva širih slojeva, koji na drugoj strani imaju priliku vidjeti onaj manji dio — među kojima su redovito i političari — koji se neprimjereno i na brzinu bogati. Naša se zemlja s tim u svezi nalazi u još težem položaju. Demokratski razvoj društva i restrukturiranje privrede tekao je, naime, gotovo polovinu toga vremena u nepovoljnim uvjetima nametnutog rata koji je u svima nama ostavio svoje nemile tragove.

Demokracija je takav sustav u kojem narod posredstvom slobodnih izbora poverava vlast upravljanja biranim predstavnicima. Oni moraju svojim odgovornim radom osigurati čvrsti okvir u kojem se ostvaruje najveće, ali moguće (!) dobro svakog pojedinca i čitavog naroda. Izlazak na izbore je moralna dužnost koju građani moraju odgovorno izvršiti prema ispravno formiranoj savjesti. Naime, upravo o njihovom izboru ovisi uobličavanje cjelokupnog državnog bića i svjetonazorskog ozračja u društvu. Kada čovjek kao političko biće sudjeluje na izborima, onda time iskazuje svoje ljudsko dostojanstvo jer ne dopušta da drugi njime raspoložu kao predmetom, nego pokazuje želju da sam sebe odredi zastupajući vlastito mišljenje i svjetonazor u političkoj zajednici. Ne sudjelovati na izborima — tobože »ništa se ne može promijeniti« ili »ništa ne ide na bolje« — jest doduše također politička odluka, ali s posve jasnim posljedicama jer se priznaje i odobrava odluka onih koji su na izborima sudjelovali. Ako bi, recimo, velik broj birača kršćanskog svjetonazora odustao od glasovanja, tada se može dogoditi da vlast obnašaju oni koji su drukčijega, pa i protivnoga nazora, a što bi onda moglo imati i zakonskih posljedica na odgoj i obrazovanje njihove djece, na zaštitu ljudskog života od začeca do prirodne smrti, na zaštitu obitelji kao temeljne sastavnice društvene zajednice, na opće kulturno i materijalno stanje itd. Zbog ovih razloga Crkva nijedne izbore ne smatra nevažnima, pa biskupske konferencije zapadnih demokracija redovito pozivaju svoje vjernike da u što većem broju izidu na izbore i odgovorno odluče o onima koji će u predstojećem razdoblju voditi državu. U takvim će situacijama biskupi obično ukratko analizirati stanje društva, ukazati na njegove goruće probleme i dati prijedloge kako ih riješiti.

* Doc. dr. sc. Ivan Šestak, Filozofski fakultet Družbe Isusove, Zagreb.

Za koga glasovati?! Ne treba posebice napominjati da svojim izborom pojedinac potvrđuje ili nijeće svoj identitet. Ponajprije se nadamo i očekujemo da će nam javna priopćila omogućiti čestit uvid u cjelovitost ličnosti i sustav vrednota pojedinih kandidata, što je neophodni uvjet za ispravan i slobodan izbor. Zbog složenosti političkih snaga u našoj političkoj zbilji bit će potrebno — baš kao i u mnogim ozbiljnim situacijama u vlastitom životu, pogotovo kad se nalazimo pred teškim moralnim odlukama — postupati veoma delikatno. U tom se je slučaju potrebno ravnati posebnim načelima praktične filozofije koja su ušla i u moralnu teologiju. Ako tako nijedan od izbornih kandidata u potpunosti ne zadovoljava, dopušteno je — pod vidikom većeg mogućeg dobra — između njih birati onoga koji ima više pozitivnosti a najmanje nedostataka. Nadalje, ako se od nekog kandidata pod nekim vidikom smije očekivati veća korist za opće dobro, smije ga se birati, premda on pod nekim drugim vidikom pokazuje nedostatke. Jednako tako, ako se na izbornoj listi nađu prikladni kandidati, smije se za njih glasovati, premda i nisu najprikladniji. Kako za cjelokupno praktično djelovanje tako i za političko odlučivanje potrebna je krepost mudrosti. Mudrost između ostalog upravlja moralnim djelovanjem prema neposrednom i onom posljednjem cilju te tako obdaruje život moralnim redom u skladu s ljudskom naravi. Mudar čovjek se u svojim odlukama ne povodi trenutačnim raspoloženjima, neurednim strastima ili samovoljom. Mudrost isključuje nepromišljenost, a u svom odlučivanju u teškim i delikatnim situacijama ravna se prema najvećoj mogućoj moralnoj sigurnosti, pitajući također i za savjet stručne osobe koje se u stvar razumiju.

Svi si mi želimo da u obnašanju buduće vlasti budu moralni i stručni ljudi. Oni svakako moraju zauzetije i samosvjesnije zastupati vlastitu zemlju u međunarodnoj politici u kojoj, kao što vidimo, vlada beskrupulozan sebični interes te stoga njezine protagoniste ne treba idealizirati. Svi si mi želimo da narodni zastupnici prestanu s optuživanjima i podmetanjima koja prelaze granice ukusa, a među ljudima, njihovim biračima, stvaraju podvojenost i neprijateljstvo. U ne tako davnoj našoj prošlosti — nad kojom je nažalost sprovedena nečuvena *damnatio memoriae* — bilo je riječi i o nacionalnom pomirenju, kojemu se velikim dijelom ima zahvaliti i nastanak samostalne države. Valjat će veoma ozbiljno promisliti i socijalnu politiku u čijem će središtu biti posebna briga posvećena obitelji kao temeljnoj sastavnici društva bez koje ono naprosto nema budućnosti. Osim toga, svi si mi želimo snažnu disciplinu u financijskom sustavu, savjesnost i ažurnost državnih tijela uprave i usluga te jake mehanizme koji će osiguravati provođenje pravednih zakona koji čuvaju pojedinca i društvo.

Nadamo se da će nam predstojeći izbori iznjedrili vladu dobre volje koja će nastojati snažnije odgovoriti potrebama našega društva u ovom zahtjevnom i ozbiljnom vremenu. Birači imaju pravo zahtijevati od svojih predstavnika da ne zlorabe iskazano povjerenje koristeći politički položaj za svoje materijalne dobitke. To u prvom redu ne bi bilo na blagoslov njima samima.